

2 **वालदा महासु महाराजः** हिमाचले प्रवेशे
एव शिविकाधारकाः परिवर्तिताः, ३
किलोमीटरक्षेत्रे वितानानि स्थापितानि,
५०,००० जनानां कृते भोजः च अभवत्,

3 **बिहारस्यमन्त्री पञ्चवारं विधायकः**
नितिन नबीनः दलस्य
राष्ट्रियकार्याध्यक्षत्वेन नियुक्तः

5 **डीएवीपब्लिकस्कूलबराहीभागलपुरवि**
द्यालये विज्ञान-चित्रकलाप्रदर्शनाः
आयोजनं सम्पन्नम्

राष्ट्रपतिद्रौपदी मुर्मूः नवदेहल्यां राष्ट्रिय-ऊर्जा-संरक्षण-पुरस्कारस्य तथा ऊर्जासंरक्षणविषये राष्ट्रियचित्रप्रतियोगितायाः विजेतृणां सम्मानं कृतवती

हिमसंस्कृतवार्ताः - राष्ट्रपतिः द्रौपदी मुर्मूः उक्तवती यत्
ऊर्जासंरक्षणं केवलं विकल्पः एव नास्ति अपितु वर्तमानसमयस्य
आवश्यकता अस्ति। अस्मिन् अवसरे राष्ट्रपतिः द्रौपदी मुर्मूः
राष्ट्रिय ऊर्जासंरक्षणपुरस्कार विजेतृन्, नवदेहल्यां

राष्ट्रियचित्रकारी प्रतियोगितायाः विजेतृन् च सम्मानितवती । सा
अवदत् यत् ऊर्जासंरक्षणस्य प्रत्येकं क्षेत्रं प्रकृतिं प्रति सहभागितां
प्रतिबिम्बयति। राष्ट्रपतिः द्रौपदी मुर्मूः प्रकाशितवती यत् भारतेन
निर्धारितसमयसीमायाः पूर्वं स्वस्य स्वच्छतां ऊर्जां चादाय
प्रतिबद्धता प्रपूरिता। एषा ऊर्जा दक्षतायाः उन्नयनार्थं तथा च
कार्बन उत्सर्जनं न्यूनीकरणस्य दिशि महत्वपूर्णं उपलब्धिं
परिलक्षयति । तया उक्तं यत् अद्य ऊर्जासंरक्षणदिवसः अस्ति ।
ऊर्जा दक्षतायां राष्ट्रस्य उपलब्धिं प्रकाशयितुं, ऊर्जा संरक्षणस्य
महत्त्वस्य विषये जागरूकतां च दातुं प्रतिवर्षं अयं दिवसः
आचर्यते। अस्मिन् अवसरे केन्द्रीय विद्युत मंत्रिणा मनोहरलालेन
राष्ट्रिय ऊर्जासंरक्षणपुरस्कारस्य विजेतृभ्यः शुभकामनाः प्रदत्ताः।
सः एनं कार्यक्रमं विकासस्य पर्यावरणसंरक्षणस्य च
प्रतिबिम्बरूपेण वर्णितवान् । सः ऊर्जा संरक्षणमाधृत्य राष्ट्रिय-
चित्रकारी-प्रतियोगितायाः विजेतृन् अभिनन्दितवान् ।

उत्तरप्रदेशस्य भाजपेति दलस्य अध्यक्षरूपेण निर्वाचिताय पङ्कजचौधरी इत्यस्मै रक्षामन्त्री राजनाथसिंहः शुभकामनाः अयच्छत्

हिमसंस्कृतवार्ताः - उत्तरप्रदेशस्य भाजपेति दलस्य
अध्यक्षरूपेण निर्वाचिताय पङ्कजचौधरी इत्यस्मै रक्षामन्त्री
राजनाथसिंहः शुभकामनाः अयच्छत्। सामाजिकान्तर्जालीय
पटले श्रीसिंहः पङ्कजचौधरी इत्यस्य अनुशासितकार्यस्य
प्रशंसाम् अकरोत्। सः अग्रे आशां प्रकटितवान् यत्
श्रीचौधरी इत्यस्य दीर्घकालिकराजकीयानुभवः कार्यदक्षता
च उत्तरप्रदेशे दलस्य दृढीकरणे सहायिका भविष्यति ।
केन्द्रीयवित्तराज्यमन्त्री अथ च सप्तवारं संसदीयसदस्यः
पङ्कजचौधरी भारतीयजनतापार्टीति दलस्य
उत्तरप्रदेशाध्यक्षत्वेन निर्वाचितः। केन्द्रीयमन्त्री भाजपेति
दलस्य निर्वाचनप्रभारी पीयूषगोयलः लखनऊ नगरे
आधिकारिकघोषणां कृतवान्। चौधरी भूपेन्द्रः
औपचारिकरूपेण भारतीयजनतापार्टीति दलस्य ध्वजं
पङ्कजचौधरी इत्यस्मै हस्तान्तरितवान्। महाराजगञ्ज क्षेत्रात्
सप्तवारं संसदीयसदस्यः श्रीचौधरी उत्तरप्रदेशे
भारतीयजनता दलस्य अन्य अनुसूचित वर्गस्य
प्रमुखपुरुषत्वेन अस्ति। राजनाथसिंहः, योगी आदित्यनाथः,
ब्रजेशपाठकः, केशवप्रसादमौर्यः, भूपेन्द्रचौधरी, स्मृतिईरानी,
सूर्यप्रतापशहा, स्वतन्त्रदेवसिंहः, रमापतिरामत्रिपाठी
इत्यादयः वरिष्ठनेतृन् विहाय विंशत्यधिकैक नूतनाः सदस्याः
निर्वाचिताः।

आस्ट्रेलिया-देशे सिड्नी-नगरस्य बोण्डी- समुद्रतटे आक्रमणे सम्प्रति यावत् द्वादश जनाः मृत्युमुपगताः ऊनत्रिंशत् जनाः च व्रणिताः

हिमसंस्कृतवार्ताः - आस्ट्रेलिया-देशे सिड्नी-नगरस्य बोण्डी-
समुद्रतटे आक्रमणे न्यूनातिन्यूनं द्वादश जनाः मृताः, या
भयोत्पादक-घटना इति घोषिता अस्ति। प्रधानमन्त्री एन्थोनी
अल्बनीजः इयं घटना हृदयविदारिका इति अवोचत्।
सामाजिकान्तर्जालीय पटले डा. जयशङ्करः अवदत् यत् एषा घटना
हृदयविदारिका वर्तते। सः भयोत्पादकानां निंदां च कृतवान्।

उपराष्ट्रपतिः सी.पी. राधाकृष्णनः सम्राट्-पेरुम्बिडुगु- मुथारैयार-द्वितीयस्य सम्मानार्थं स्मारकडाकपत्रं विमोचितवान् ।

हिमसंस्कृतवार्ताः -
उपराष्ट्रपतिः सी. पी.
राधाकृष्णन् महोदयः नवदेहल्यां
सम्राट्-पेरुम्बिडुगु-मुथारैयार-
द्वितीयस्य सम्मानार्थं स्मारक-
डाक-पत्रं विमोचितवान्।
अवसरेऽस्मिन् सम्भाषणं कुर्वन्
श्री राधाकृष्णन् महोदयः तमिल-
संस्कृतेः भाषायाः च विषये
प्रशानस्य निरन्तरं साहाय्यं

प्रशंसितवान्। काशी-तमिल-
संगमम् इत्यादयः अनेके
उपक्रमाः सन्ति यस्य असौ
प्रशंसां कृतवान् । उपराष्ट्रपतिः
अग्रे अवोचत् यत् सम्राट्-
पेरुम्बिडुगु-मुथारैयार महोदयस्य
विषये स्मारक-डाक-पत्रस्य
विमोचनं सम्मानस्य निरन्तर-
प्रक्रियायाः भागः आसीत्।
केन्द्रीय वित्त-मन्त्री निर्मला
सीतारमण, राज्यसभायाः
उपाध्यक्षः हरिवंशः, सूचना-
प्रसारण-राज्य-मन्त्री डॉ. एल
मुरुगनः च अस्मिन् अवसरे
उपस्थिताः आसन् ।

सुभाषितम्

दयैव विदिता विद्या,
सत्यमेवाक्षयो धनम्।
अकलङ्कविवेकानां,
शीलमेवामलं कुलम्।।
(दर्पदलन- १/१४)

अर्थात्- कलंकहीन विवेक वाले
प्राणियों की दया ही प्रशस्त विद्या
है, सत्य ही धन है और शील ही
निर्मल कुल है।

हिमसंस्कृतवार्ताः

हिमसंस्कृतवार्तापत्रस्य
एकवर्षस्य सदस्यता

१०० ₹

One year subscription to the daily
Sanskrit newspaper is Only 100 Rupees

To subscribe, text us a message
saying hello on the number below.

7876636263

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धीनां कृते,
राजनैतिक-सांस्कृतिकविचारपत्राञ्च
कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम्, प्रकाशनम्
जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवाहरसङ्केतः-१७७१११
सङ्केतः-प्रबन्धनिदेशिका- शिवानी शर्मा हिमसंस्कृतम्

अर्जेन्टियादेशस्य पादकन्दुकक्रीडकः लियोनेल मेसी मुम्बई नगरे सम्प्राप्तः

हिमसंस्कृतवार्ताः - अर्जेन्टियादेशस्य
पादकन्दुकक्रीडकः लियोनेल मेसी
मुम्बई नगरे सम्प्राप्तः। भारतस्य
चतुर्नगराणां यात्रायाः तस्य एषः
तृतीयः चक्रः वर्तते। मुम्बय्यां सः
क्रिकेट-क्लब-ऑफ-इंडिया-बेबोर्न
क्रीडागणे पेडेल जीओएटी कप
इत्येतस्मिन् कार्यक्रमे भागं ग्रहीष्यति।
तदनन्तरं सः प्रायः पञ्चवादेन वानखेड़े
क्रीडागणे सम्प्राप्स्यति। अस्य कृते
मुम्बई आरक्षिबलेन सुदृढानि
सुरक्षोपायानि विहितानि ।

चालदा महासु महाराज:- हिमाचले प्रवेशे एव शिविकाधारकाः परिवर्तिताः, ३ किलोमीटरक्षेत्रे वितानानि स्थापितानि, ५०,००० जनानां कृते भोजः च अभवत्, अतिविशिष्टायोजनम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

उत्तराखण्डस्य हिमाचलप्रदेशस्य च जनानां पूज्यदेवता, कुलदेवता च छत्रधारी चालदा महासुमहाराजः शनिवासरे सायं ६ वादने प्रथमवारं उत्तराखण्डात् टौसनदी मिनससेतुं पारं कृत्वा प्रथमवारं हिमाचलप्रदेशं प्रविष्टवान्। द्राबिलक्षेत्रे सहस्रशः जनाः रात्रौ यावत् भजनकीर्तनं कृतवन्तः। मध्याह्ने १२ वादने देवस्य रथं ततः पश्मीस्थितस्य मन्दिरं प्रति प्रस्थितवान्। २८ किलोमीटर यावत् पदयात्रायाः अनन्तरं १२ वादने अर्धरात्रौ मन्दिरे रथस्य स्थापना भविष्यति।

सहस्रशः जनाः चालदामहासु-महाराजस्य स्वागतं कृतवन्तः

शनिवासरे सिरमौरमण्डलस्य सीमां प्राप्ते सिरमौरमण्डलस्य गिरिपारक्षेत्रस्य जनाः चालदा महासुमहाराजस्य ढोलकैः, आस्फोटकैः, महाराजस्य जपैः, वैदिकमन्त्रैः, पारम्परिकैः संस्कारैः च भव्यं स्वागतं कृतवन्तः।

हिमाचलं प्रविश्य शिविकाधारकाः परिवर्तिताः-

महाराजस्य शिविकां सिरमौरमण्डलस्य सीमिन् प्राप्तमात्रेण उत्तराखण्डात् शिविकाधारकाः अपि परिवर्तनं कृतवन्तः। हिमाचलसीमिन् प्राप्य पश्मीग्रामस्य शिविकाधारकाः शिविकां वहन्ति स्म।

हिमाचलप्रदेशस्य एतेभ्यः क्षेत्रेभ्यः जनाः आगताः-

हिमाचलस्य सिरमौरमण्डलस्य सीमिन् स्थितं मिनसे शिमलामण्डलस्य जुब्बलः, कोटखाई, रोहडू, चौपालः, नेरवा, तथा सिरमौरमण्डलस्य सतौन, कमराऊ, शिलाई, पांवटासाहबः, संगड़ाह, हरिपुरधारः, नौहराधारः, राजगढं, श्रीरेणुकाजी चेत्येतेभ्यः स्थानेभ्यः बहुसंख्याकाः जनाः आगताः। ते चालदामहासुमहाराजस्य भव्यं स्वागतं कृत्वा तस्य आशीर्वादं प्राप्तवन्तः।

प्रथमं विरामस्थानं द्राबिले आसीत्

मिनसतः सर्वे भक्ताः महाराजस्य शिविकां वोढ्वा, देवयात्रया च सह रात्रौ द्राबिलम् आगताः। द्राबिलं प्राप्य चालदा महासुमहाराजः हिमाचलप्रदेशे प्रथमं विरामं कृतवान्। तत्र मन्त्रजपेन सह महाराजस्य प्रार्थना कृता, सर्वरात्रिकीर्तनस्य आयोजनं च कृतम्।

५०,००० जनानां कृते भोजस्य आयोजनं कृतम्, यत्र त्रिकिलोमीटरमितं यावत् वितानानि स्थापितानि आसन्

महासुमहाराजमन्दिरसमित्या अपि च ग्रामजनैः ५०,००० जनानां कृते भोजस्य आयोजनं कृतम्। भोजः रात्रौ यावत् परोक्ष्यते स्म, भक्ताः महाराजस्य कृते सर्वरात्रौ जागरणमपि कुर्वन्ति स्म। भक्तानां कृते अनेककिलोमीटर्पर्यन्तं वितानानि स्थापितानि आसन्। रात्रौ उष्णतां स्थापयितुं काष्ठग्नयः प्रज्वलिताः आसन्।

पश्मीग्रामस्य मन्दिरं २

कोटिरूप्यकाणां व्ययेन निर्मितम्, देवः एकवर्षं यावत् तत्रैव तिष्ठति

रविवासरे अर्धरात्रौ १२ वादने शिल्लालाईगरस्य पश्मीग्रामे आगत्य चालदा महासुमहाराजः नवनिर्मितं मन्दिरे उपविष्टः भविष्यति, यत् प्रायः २ कोटिरूप्यकाणां व्ययेन निर्मितम् अस्ति। सः अग्रिमम् एकवर्षं यावत् अस्मिन् मन्दिरे एव तिष्ठति, यत्र मन्दिरसमितिः देशस्य सर्वेभ्यः आगतानां भक्तानां कृते भोजस्य, निवासस्य च व्यवस्थां करिष्यति। अस्य वर्षस्य मध्यभागे छात्रधारी चालदा महासुमहाराजः अग्रिमस्थानस्य अपि घोषणां करिष्यति।

पण्डित आत्मारामशर्मा करिष्यति अर्चनम्-

चालदामहासुमहाराजस्य पश्मीग्रामे धार्मिककार्याणां भोजस्य च कृते श्रीमहासुमहाराजसमित्याः सङ्घटनं कृतम् अस्ति। दिनेशचौहानः मन्त्री, रघुवीरसिंहः कोषाध्यक्षत्वेन नियुक्तः अस्ति। पण्डित आत्माराम शर्मा इत्यस्मै मन्दिरे पूजनं कर्तुं दायित्वं न्यस्तं कृतम् अस्ति।

उत्तराखण्डतः अपि आगमिष्यन्ति जनाः-

आगामिवर्षेषु शिलाई-नगरस्य पश्मीग्रामे बिशुदीपावली, बुढी-दीपावली, बसन्तपञ्चमी इत्यादिषु सर्वेषु उत्सवेषु विशेषाः कार्यक्रमः भविष्यन्ति। सिरमौरमण्डल सहितम् उत्तराखण्डतः सहस्रशः जनाः भागं गृह्णन्ति। अस्मिन् समये पश्मीग्रामे उत्सवस्य वातावरणं वर्तते। ग्रामिणः वदन्ति यत् एषः केवलं धार्मिकः अवसरः एव नास्ति, अपि तु शताब्दशः अनन्तरं प्राप्तं सांस्कृतिकं सौभाग्यम् अपि अस्ति।

ट्रकचालकस्य पुत्रः सफलतां प्राप्तवान्, भारतीयसेनायां लेफ्टिनेंट इति अभवत्

हिमसंस्कृतवार्ता:- बिलासपुरम्। परिश्रमेण दृढनिश्चयेन च किमपि लक्ष्यं अतिबृहत् न भवति। बिलासपुरमण्डलस्य २२ वर्षीयः आदित्यशर्मा इत्यनेन एतत् सिद्धम्। कन्दौरसेतुसमीपस्थस्य ग्रामपञ्चायतस्य अवारीखलीनस्य घुमानीग्रामस्य निवासी आदित्यशर्मा भारतीयसेनायां लेफ्टिनेंट इति भूत्वा न केवलं स्वमातापितरौ अपि तु सम्पूर्णमण्डलाय गौरवम् आनयत्। देहरादूननगरस्य भारतीयसैन्य-अकादम्यां भव्य-पासिंग-आउट-प्रदर्शनस्य अनन्तरम् आदित्यः औपचारिकरूपेण राष्ट्रसेवायाः शपथं स्वीकृत्य सेनायाः अधिकारी अभवत्। आदित्यः कन्दौरस्य स्वामीविवेकानन्दपाठशालातः प्राथमिकशिक्षां प्राप्तवान्, तत्रैव दशमीकक्षा उत्तीर्णः अभवत्। ततः सः घुमारीनगरस्य सर्वकारीय-वरिष्ठमाध्यमिकविद्यालयात् द्वादशी कक्षाम् उत्तीर्णवान्। बाल्यकालात् एव सेनायां प्रवेशस्य स्वप्नं पोषयन् आदित्यः परिश्रमं कृत्वा एनडीए-प्रवेशपरीक्षायाम् उत्तीर्णः अभवत्। ततः पुणे-नगरस्य राष्ट्रक्षा-अकादम्यां वर्षत्रयं, देहरादून-नगरस्य भारतीयसैन्य-अकादम्यां च एकवर्षं यावत् कठोरप्रशिक्षणं प्राप्तवान्। आदित्यस्य उपलब्धिः अपि विशेषा यतः सः विनयशीलपृष्ठभूमितः आगतः अस्ति। तस्य पिता रविदत्तः ट्रकयानं चालयित्वा परिवारस्य पोषणं करोति, माता कौरां शर्मा गृहिणी अस्ति। तस्य पुत्रस्य सेनापदाधिकारित्वेन नियुक्त्या परिवारे, सम्पूर्णं ग्रामे च आनन्दः प्राप्तः।

पुलिसमहानिदेशक: अशोकतिवारी मेगा-वाकथॉन् इत्यस्य सज्जतायाः समीक्षां कृतवान्

हिमसंस्कृतवार्ता:- हमीरपुरम्। अत्यन्तं संकटजनकं मादकद्रव्यं चिट्टा इत्यस्य विरुद्धं राज्यसर्वकारस्य विशेषाभियानस्य भागरूपेण हिमाचलप्रदेश पुलिसमहानिदेशकः अशोक तिवारी व्यक्तिगतरूपेण हमीरपुरनगरम् आगतः, यत् हिमाचलप्रदेशपुलिसद्वारा १६ दिसम्बर दिनाङ्के आयोजितायाः मेगावाकथॉन् इत्यस्य सज्जतायाः निरीक्षणं कर्तुं शक्नुयात्। सः वरिष्ठजिलाप्रशासनेन सह पुलिसाधिकारिभिः सह दोसडकापुलिसक्षेत्रस्य निरीक्षणं कृत्वा मेगावाकथॉन् इत्यस्य सज्जतायाः समीक्षां कृतवान्। भ्रमणकाले सः स्थले विविधव्यवस्थानाम्, आवश्यकसुविधानां च विषये सम्बन्धिताधिकारिभ्यः मार्गदर्शिकाः निर्गतवान्। सः अधिकारिभ्यः आग्रहं कृतवान् यत् ते प्रतिभागिनां सुविधायां विशेषं ध्यानं दत्त्वा अस्य प्रमुखस्य आयोजनस्य सुचारुरूपेण संचालनं सुनिश्चित्य यत्नपूर्वकं कार्यं कुर्वन्तु। पुलिसमहानिदेशकेन प्राङ्गणस्य स्वच्छतायाः व्यवस्था, शौचालयस्य सुविधा, प्रतिभागिनां सुचारुगतिः, पेयजलस्य जलपानस्य च वितरणं, स्थलं परितः यातायातस्य प्रबन्धनं, पर्याप्तपुलिसकर्मचारिणां नियोजनम्, अन्यव्यवस्था च इति विषये अधिकारिभिः सह व्यापकचर्चा कृता। अस्मिन्नवसरे उपायुक्तः अमरजीतसिंहः, पुलिसमहानिरीक्षकः विमलः गुप्ता, उपपुलिसमहानिरीक्षकः (डीआईजी) दिवाकरः शर्मा, प्रथमवाहिन्याः वनगढस्य समादेशिका डॉ. आकृति शर्मा अनेके वरिष्ठपुलिसाधिकारिणः चापि उपस्थिता अभवन्।

नवदेहल्यां "मतचौरः आसनं परित्यज" सभायां सम्मिलिताः मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अन्ये च कांग्रेसनेतारः

हिमसंस्कृतवार्ता:- नवदेहली। अखिलभारतीयकाङ्ग्रेससमित्याः आह्वानेन, नवदेहल्यां भाजपाविरुद्धे "मतचौरः आसनं परित्यज" अर्थात् "वोट चोर, गद्दी छोड़" इति अभियाने मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः, काङ्ग्रेसप्रदेशाध्यक्षः विनयकुमारः, राज्यसर्वकारस्य मन्त्रिणः, काङ्ग्रेसविधायकाः, अनेके क्षेत्रीयनेतारः च भागं गृहीतवन्तः। राज्यस्य काङ्ग्रेसकार्यालयेन प्रकटीकृतं यत् अस्मिन् बृहद् समagamे राज्यस्य पञ्चसहस्राधिकाः दलनेतारः कार्यकर्तारः च भागं गृहीतवन्तः। मण्डीहाउस-इत्यस्य हिमाचलभवने एकत्रिताः दलकार्यकर्तारः स्वपदवीत्यवेषं धारयित्वा प्रातः ११ वादने हस्तेषु फलकं गृहीत्वा रामलीलाप्राङ्गणं मैदानं प्रति गतवन्तः। राज्यकाङ्ग्रेसस्य अध्यक्षः विनयकुमारः नवदेहलीम् आगतानां दलनेतृणां कार्यकर्तृणां च आभारं प्रकटयन् देशस्य संविधानस्य रक्षणाय निर्वाचन-आयोगस्य संवैधानिकाधिकारस्य रक्षणाय च विपक्षस्य नेता राहुलगान्धी इत्यस्य स्वरं सुदृढं कर्तुं राहुलगान्धिना सह काङ्ग्रेसः एकतारूपेण तिष्ठति इति अवदत्।

विनयकुमारः अवदत् यत्, "नड्डा विवरणैः स्पष्टीकुर्यात् यत् केन्द्रसर्वकारेण कस्याः योजनायाः अन्तर्गतं कियत् धनं प्रदत्तम्"

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। हिमाचलप्रदेशकाङ्ग्रेससमितेः अध्यक्षः विनयकुमारः अवदत् यत् भाजपेति दलस्य राष्ट्रीयध्यक्षः केन्द्रीयमन्त्री जगतप्रकाशनड्डा द्वारा च शिमला-भ्रमणकाले यत् वक्तव्यं दत्तं तत् तथ्यरहितं सर्वथा भ्रामकं च अस्ति। सः अवदत् यत् नड्डा विवरणैः स्पष्टीकुर्यात् यत् केन्द्रसर्वकारेण हिमाचलप्रदेशाय कियत् धनं कस्याः योजनायाः अन्तर्गतं कस्य प्रमुखस्य अन्तर्गतं च प्रदत्तम्। रविवासरे प्रकाशिते वक्तव्ये विनयकुमारः अवदत् यत् शिमलानगरे नड्डा इत्यनेन उक्तं असत्यपुञ्जं एतावत् विशालं यत् कोऽपि लज्जया शिरः लम्बयिष्यति। सत्यं तु एतत् यत् केन्द्रसर्वकारेण आपदानामधेयेन हिमाचलप्रदेशाय एकमपि रुप्यकं न प्रेषितम्। मासत्रयपूर्वं प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी ₹१५०० कोटिरुप्यकाणां आपदाश्रयराशिं घोषितवान्, परन्तु राज्यसर्वकारेण अद्यपर्यन्तं तत् धनं न प्राप्तम्। दिल्लीतः पदातिना शिमलानगरं प्राप्तुं प्रायः ९६ घण्टाः भवन्ति, परन्तु भाजपा-पक्षेण एतां घोषणां कृत्वा ९० दिवसाधिकाः व्यतीताः, अद्यापि राज्यं प्रतीक्षते एवराज्यस्य काङ्ग्रेस-अध्यक्षः अवदत् यत् पूर्वं राज्ये तथाकथितः द्वि-इञ्जिन-सर्वकारः आसीत्, परन्तु तदा अपि भाजपायाः पक्षाः सर्वथा खकाराः सिद्धाः अभवन्। अत एव भाजपाशासनकाले राज्यस्य अर्थव्यवस्था सर्वथा विध्वस्ता अभवत्। अतः नड्डामहोदयस्य पक्षाः केवलं शून्यप्रतिज्ञाः एव सन्ति। विनयकुमारः अवदत् यत् जगतप्रकाशनड्डा अस्मिन् समये अन्यराज्यात् राज्यसभां प्राप्तवान् अपि तस्य गृहराज्यं सर्वदा हिमाचलप्रदेशः एव अस्ति। अतः सः आपदाग्रस्तहिमाचलप्रदेशस्य जनानां दुःखं अवगत्य प्रधानमन्त्रिणा घोषितं ₹१,५०० कोटिरुप्यकाणि तत्क्षणमेव मुक्तं कुर्यात्। नड्डा इत्यस्य शिमला-भ्रमणस्य प्रतिक्रियां दत्त्वा विनयकुमारः अवदत् यत् तस्य भ्रमणं केवलं राजनैतिकम् एव अस्ति। केन्द्रीयमन्त्री इति नाम्ना सः न किमपि ठोस आश्वासनं दत्तवान्, न च राज्याय किमपि वास्तविकं साहाय्यं कृतवान्। सः आरोपितवान् यत् केन्द्रे भाजपासर्वकारः हिमाचलप्रदेशस्य विमातृरूपेण व्यवहारं करोति, राज्यं प्रति नेत्रे निमील्य च तिष्ठति। विगतत्रिषु वर्षेषु केन्द्रसर्वकारेण राज्याय विशेषसहायता न दत्ता, राज्यात् निर्वाचिताः भाजपासांसदाः मिथ्यासांख्यिकीम् उपस्थापयित्वा जनान् भ्रामयितुं असफलाः प्रयतन्ते।

बिहारस्यमन्त्री पञ्चवारं विधायकः नितिन नबीनः दलस्य राष्ट्रियकार्याध्यक्षत्वेन नियुक्तः

हिमसंस्कृतवार्ता।

भारतीयजनतापक्षस्य संसदीय-मण्डलेन बिहारस्यमन्त्री पञ्चवारं विधायकः नितिन नबीनः दलस्य राष्ट्रियकार्याध्यक्षत्वेन नियुक्तः। एकः कुशलः इत्यस्य पुत्रः अस्ति। ४५ वर्षीयः नबीन् दलस्य संगठनात्मकः नेता इति

प्रसिद्धः नबीनः सम्प्रति पटनामण्डले बांकीपुर-विधानसभाक्षेत्रस्य प्रतिनिधित्वं करोति।

नबीनमहोदयः नीतीशकुमारनेतृत्वेन बिहारसर्वकारे पथनिर्माणमन्त्री नबीन् भाजपा वरिष्ठनेता पूर्वविधायकस्य स्वर्गीयस्य नबीनकिशोरप्रसादसिन्हा इत्यस्य पुत्रः अस्ति। ४५ वर्षीयः नबीन् दलस्य

इतिहासे कनिष्ठतमः कार्यरतः अध्यक्षः भविष्यति। सः बिहारतः प्रथमः भाजपानेता अस्ति यः एतत् पदं धारयति। प्रायः दशकद्वयस्य संगठनात्मकानुभवेन नबीन् दलस्य अनेकाः प्रमुखाः भूमिकाः निर्वहन्ति। सः भारतीयजनतायुवामोर्चायाः बिहाराध्यक्षः, छत्तीसगढस्य भाजपायाः निर्वाचनप्रभारी च इति अपि कार्यं कृतवान् अस्ति।

शास्त्रसंरक्षणेन एव संस्कृतभाषा संरक्षिता भविष्यति- प्रो.गोविन्दप्रसादपाण्डेयाः

हिमसंस्कृतवार्ता

दीनदयालशुक्लः। चित्रकूटधाम ॥ चित्रकूटधामि स्थिते आयुषग्रामगुरुकुले संस्कृतभारत्याः कर्णपुरप्रान्तस्य गोष्ठी सम्पन्नाऽभवत्। गोष्ठ्याः स्वीकर्तारौ पूर्वोत्तरप्रदेशस्य क्षेत्रसङ्घटनमन्त्री श्रीमान् प्रमोदपण्डितवर्यः कर्णपुरप्रान्तस्य प्रान्तमन्त्री डा०रत्नेशकुमारश्चास्ताम्। आरम्भे वैदिकमङ्गलाचरणेन दीपप्रज्वालनेन सरस्वत्याः पूजनेन सह प्रथमसत्रस्य शुभारम्भकार्यक्रमः प्रारभत। विविधजनपदेभ्यः समवेताः कार्यकर्तारः प्रथमसत्रे परिचयप्राप्त्यनन्तरं स्वकार्यक्षेत्रविषये न्यवेदयन्। कार्यक्षेत्रे कार्यकर्तृभिः सम्मुखीक्रियमाणानां विविधानां बाधानां निवारणोपायविषये ज्येष्ठकार्यकर्तृणां विचाराः ज्ञाताः। आयोजितायाः गोष्ठ्याः द्वितीये सत्रे कोयम्बतूरे आयोजितस्याखिलभारतीयविधिवेन चर्चितानां विविधानां विषयाणां विषये चर्चा सम्पन्ना। संस्कृतसम्मेलनसम्बद्धानां नानाविषयाणां परिचर्चा सम्पूर्णाभवत् एभिः सम्मेलनैश्चास्माभिः बहूनां विषयाणामङ्गीकरणाय अवसरः लभ्यते। यदा कार्यकर्ता क्षेत्रे विविधानि कार्याणि कर्तुं गच्छति तदा स बहून् अनुभवान् प्राप्नोति। तैः अनुभवैः सः स्वजीवने सफलो भवति सङ्घटनस्य विस्तारं च करोति। अस्मिन्नेव क्रमे आवासीयवर्गविषये आगामिनः शीतकालीनवर्गस्य चर्चाप्यभवत्। आगामिनः शीतकालीनस्य आवआसीयवर्गस्य आयोजनं प्रान्ते भविष्यति। अयं स्वास्थ्यवर्गः शीतकालीनावकाशेषु अवकाशं प्राप्तवतां शिक्षकाणां छात्राणां सामाजिकजनानां च कृते आयोजयिष्यते। क्षेत्रसङ्घटनमित्रोक्तं यत् कस्यापि राष्ट्रस्य अस्तित्वं तस्य धर्मं संस्कृतौ सभ्यतायां तस्येतिहासे च अवलम्बते। यदि धर्मसंस्कृतौ जीविष्यतः तर्हि समाजो राष्ट्रं च जीविष्यति। धर्मसंस्कृतेर्धारा जनमानसे निरन्तरं प्रवहन्ती तिष्ठेत् इत्यनयैव लोकमङ्गलाभिप्रायेण अस्माकं पूजनीयाः ऋषिमुनयः प्राचीनकाले सनातनधर्मं स्थापितवन्तः। अद्य समग्रे विश्वे भारतमेव सनातनधर्मस्य जनको मन्यते। भारतस्य पार्श्वे समस्ताय विश्वस्मै दातुमेकः सन्देशो वर्तते। धर्मस्य अध्यात्मस्य च क्षेत्रे भारते विश्वे श्रेष्ठतमम्। भारतस्य समीपे अध्यात्मज्ञानस्य प्रकाशपुञ्जः शक्तिगृहं च तथा विश्वस्य प्राचीनतमा समृद्धतमा च संस्कृतभाषा विद्यते या सर्वासं भाषाणां जननी अस्ति। संस्कृतं देववाणी वेदवाणी भारतवाणी ऋषिमुनीनां वाणी च। मानवसभ्यतायाः अध्यात्मस्य च विकासं संस्कृतभाषायाः महद् योगदानम् अस्ति। संस्कृतं भारतीयजीवनस्य संस्कृतेश्च आत्मा अमूल्यनिधिः अमृतधारा चास्ति। अस्माकं पूजनीयैः ऋषिमुनिभिः अस्यामेव भाषायां वेदपुराणशास्त्रादीनां धार्मिकाध्यात्मिकेतिहासस्य रचना कृता। भारतस्य समीपे वेदपुराणोपनिषद्भगवद्गीता रामायणाख्यानां

वार्ताकारः

दिव्यग्रन्थानां ज्ञानं गङ्गायमुनासरस्वतीसदृश्यः जीवनदायिन्यो मोक्षदायिन्यश्च नद्यः तथा रामकृष्णशिवनाम्नां सङ्गीवनी च विद्यते। अतः कारणात् भारते जगद्गुरुः आसीत् जगद्गुरुः अस्ति जगद्गुरुः भविष्यति च।

प्रान्तमन्त्रिः डॉ.रत्नेशत्रिवेदिना कथितं यत् संस्कृते भारतीयज्ञानपरम्परायाः अखण्डधारा वर्तते या धर्मदर्शनैतिहाससंस्कृति-अध्यात्मतत्त्वानि सर्वाणि एकस्मिन् सूत्रे बध्नाति इति एका अद्भुता सांस्कृतिकमहागाथा अस्ति। संस्कृतं न केवलं भाषा अपितु सनातनभारतस्य चिरन्तनी चेतना अस्ति या मनुष्यं कर्तव्यबोधानां समन्विते मार्गे अग्रेसरयति। संस्कृतं भारतीयचिन्तनपरम्परायाः कस्यापि विशिष्टस्य आयामस्य दिग्दर्शनं कारयति। क्वचित् रूपान्तरितजीवनमूल्यानां सूत्रपातो वर्तते क्वचित् कर्तव्यस्य चरमोत्कर्षः क्वचित् राजधर्मस्य विवेचनं क्वचित् च जीवनसिद्धान्तानां गूढतमा व्याख्या वर्तते। कार्यक्रमे सारस्वतातिथित्वेन समागतः केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य भोपालपरिसरस्य सहनिदेशकः प्राध्यापकः गोविन्दप्रसादपाण्डेयः विद्वत्परिषद्विषये सूचनां ददत् अवदत् यत् रामायणस्य तादृशा बहवः प्रसङ्गाः सन्ति यान् जनसामान्यः श्रुत्वा श्रुत्वा स्वजीवने अनेकानि परिवर्तनानि अकरोत्। अस्माभिः सर्वैः श्रीरामस्य जीवनमधिकृत्य संस्कृतभारतीसङ्घटनपक्षतः विद्वत्सङ्घोष्ठी आयोज्यते। स सूचितवान् यत् केवलं सम्भाषणशिक्षणपर्यन्तमेव संस्कृतभारतीसङ्घटनं न पर्याप्तम् अपितु शास्त्रसंरक्षणेपि विशेषं बलं ददाति। तेन विशेषतया उल्लिखितवान् यत् अद्य आवश्यकता वर्तते संस्कृतग्रन्थानां दार्शनिकसांस्कृतिकसामाजिक-आध्यात्मिकपक्षाणां पुनर्पाठः करणीयः तत् आधुनिकभारतीयसमाजस्य जीवनचर्यायां पुनः प्रचलितं च करणीयम् येन आगामिन्यः पीढयः स्वमूलस्रोतसा पुनः सम्बद्धाः भवितुं शक्नुयुः। सः संस्कृतभाषायाः संरक्षणसंवर्धनं राष्ट्रनिर्माणाय अत्यावश्यकं वर्णयन् अकथयत् यत् संस्कृतं भारतीयस्मिताया आधारस्तम्भः अस्ति भागवतसदृशाः ग्रन्थाः अनया भाषया एव स्वसमग्रतेजसा करुणया चिन्तनसमृद्ध्या च सह विश्वमानवतायाः मार्गदर्शनं कुर्वन्ति। अस्मिन् अवसरे संस्कृतभारत्याः कर्णपुरप्रान्तस्य कार्यकर्तृषु डा०सर्वेशकुमारत्रिपाठी, श्रीनरेन्द्रकुमारमिश्रः, बृजेशकुमारत्रिपाठी, सच्चिदानन्दः, श्रीमतीगुडियादेवी, श्रीवेदप्रकाशः, दिवाकरप्रसादः, शिवदत्तत्रिपाठी, डा०प्रदीपशुक्लः, निमिषत्रिपाठी, आनन्द अवस्थी, महन्त श्रीरामदासः, दीनदयालशुक्ल इत्यादयः अन्ये च बहवः कार्यकर्तारः उपस्थिता आसन्। द्विदिवसीयायाः अस्याः सङ्गोष्ठ्याः समापनकार्यक्रमः शान्तिमन्त्रेण सह सम्पन्नोऽभवत्।

गोयकन्स आर्टक्राफ्टाः संस्थापकदिवसे जी. डी. गोयनका सार्वजनिक विद्यालये कला-सृजनस्य महोत्सवः

हिमसंस्कृतवार्ता:- कुणाल कौशिकः मोतिहारी। संस्थापकदिवसस्य शुभावसरे जी.डी. गोयनका सार्वजनिक विद्यालये, मोतिहारी नगरे, 14 दिसम्बर तिथौ “गोयनकांस आर्टक्राफ्टा” इति कला-शिल्पप्रदर्शनः भव्यतया आयोजितः। अयं कार्यक्रमः गोयनका-परिवारस्य सृजनात्मकपरम्परां मूल्यानि च सम्मानयति। अस्य कार्यक्रमस्य मुख्यातिथिः मोतिहारी जनपदस्य पुलिस अधीक्षकः स्वर्णप्रभातवर्यः आसीत्। विद्यालय-प्रबन्धनं, जागृति भाटिया च मुख्यातिथेः हार्दिकं स्वागतं कृतवन्तौ। दीपप्रज्वालनेन फीताच्छेदनेन च प्रदर्शनस्य औपचारिकम् उद्घाटनं कृतं, यत् ज्ञानस्य सृजनस्य नवप्रारम्भस्य च प्रतीकं आसीत्। अवसरेऽस्मिन् विद्यालयस्य प्रबन्धन्यासी कृष्णकुमारः मुख्यातिथिं सम्मानितवान्। छात्रेषु सृजनशीलताम् आत्मविश्वासं अनुशासनं च वर्धयितुं तस्य प्रोत्साहनस्य प्रशंसां कृतवान्। उद्घाटनानन्तरं मुख्यातिथिः सर्वान् प्रदर्शनीस्थलान् अवलोकितवान् छात्रैः सह संवादं च कृतवान्। छात्राणां आत्मविश्वासः, विषय-स्पष्टता उत्साहश्च दृष्ट्वा सः अत्यन्तं प्रसन्नः अभवत्। प्रदर्शनीयां लिप्यनकला, कर्गदकला (पेपर मैशे), स्वप्नधारकाः, वालुकापत्रचित्रणं, लैवेंडरचित्रणम्, अनुरेखितकला, मधुबनीकला, जलचित्रकला, पाण्डवारा-कला इत्यादयः विविधाः कलारूपाः प्रदर्शिताः। गरिमाम् एकतां धैर्यं च सूचयन्तः मनोहराः फ्लेमिंगो-स्थापनाः विशेषाकर्षणम् आसन्। अभिभावकाः आगन्तुकाश्च आगन्तुक-पुस्तिकायां छात्राणां सृजनशीलताम् आत्मविश्वासम् उत्कृष्टं प्रस्तुतीकरणं च प्रशंसन्तः कार्यक्रमं स्मरणीयं इति अभ्यवदन्।

"केचन मनसः मौक्तिकाः"

"{१} भवन्तः वर्षाणां परिवर्तनं पश्यन्ति, वर्षे पूर्णे जनाः परिवर्तन्ते इति मया दृष्टम्.....!"
{२} कश्चित् उन्मत्तयुग्म् आसीत्, भृङ्गानां पश्चात् धावनस्य। अविचार्य लेखनस्य, दिवास्वप्न दर्शनस्य। कुट्टेः सह क्षमाकरणस्य उन्मत्तैः सह प्रेमस्य च। अधुना एतदपि वयः, लेखनात् पूर्वं शतवारं चिन्तनीयस्य। रात्रौ अपि स्वप्नानि न दर्शनीयम्। केवलं भृङ्गं दर्शनीयम्। क्रोधस्य स्थानं नास्ति तथैव प्रेम्णः अपि स्थानं नास्ति इदानीम्। कदाचित् एतत् एव जीवनम् इति उच्यते।

डा. वर्षा प्रकाश टोणगांवकर
पुणे / महाराष्ट्रम् ©

डीएवीपब्लिकस्कूलबरारीभागलपुरविद्यालये विज्ञान-चित्रकलाप्रदर्शन्योः आयोजनं सम्पन्नम्

हिमसंस्कृतवार्ता डॉ. विमलेश झा, भागलपुर, बिहार
बिहारराज्यस्य डीएवीपब्लिकस्कूलबरारी-
भागलपुरविद्यालयपरिसरे विज्ञान-चित्रकलाप्रदर्शन्योः
सफलं भव्यं च आयोजनं अभवत्। अन्योः प्रदर्शन्योः
छात्राः विज्ञानस्य चित्रकलायाश्च विविधेषु क्षेत्रेषु
स्वप्रतिभायाः प्रभावशालि प्रदर्शनं कृतवन्तः। एतयोः
उभयोः प्रदर्शनयोः उद्घाटनं विद्यालयस्य प्राचार्यः
निर्णायकमण्डलस्य सदस्याः च दीपप्रज्वलनेन
कृतवन्तः। उद्घाटनसमारोहस्य आरम्भे विद्यालयस्य
प्राचार्यः आगन्तुकअतिथीनां पुष्पगुच्छैः स्वागतं
कृतवान्। अस्मिन् अवसरे छात्राः मधुरं स्वागतगीतम्
अपि प्रस्तुतवन्तः। पुनश्च स्वीयस्वागतसंबोधनकाले
विद्यालयस्य प्राचार्यः सह सहायक क्षेत्रीय अधिकारी श्री
अनिल कुमारमहाभागः उक्तवान् यत् एतादृशाः
प्रदर्शन्यः विद्यार्थिषु स्वस्थप्रतिस्पर्धाभावनायाः विकासं
कुर्वन्ति। यत्र विज्ञानप्रदर्शन्या छात्राणां वैज्ञानिकचिन्तनं
नवाचारक्षमता च प्रोत्साहनं
प्राप्नोति, तत्रैव चित्रकलाप्रदर्शन्या बालकानां
सृजनशीलता सौन्दर्यबोधश्च विकसितः भवति।
विज्ञानप्रदर्शन्यां अनेकानि उपयोगिनी नवाचारात्मकानि
प्रतिरूपाणि (मॉडल) प्रदर्शितानि अभवन्। तेषु
प्रमुखतया स्नेक-स्टिक् नामकं प्रतिरूपम् आसीत्,
यस्य माध्यमेन सेन्सरवाइब्रेशनप्रणाल्या गृहस्य अन्तः-
सर्पवृक्षिकादीनां प्रवेशः निरोद्धुं शक्यते। स्मार्ट-विलेज्

इति प्रतिरूपं स्मार्टसिटीसंकल्पनायाः आधारेण निर्मितं,
यस्मिन् ग्रामे उपलब्धानां अपशिष्टवस्तूनां समुचित-
उपयोगेन ग्रामविकासः भवितुं शक्नोति। अपि च
क्लैपवोटनामकम् प्रतिरूपं सेन्सरआधारितप्रणाल्या
ध्वनिमाध्यमेन गृहस्य सुरक्षां सुदृढं करोति तथा
चौराणां प्रवेशं निरोद्धुं सहायकं भवति।
विज्ञानप्रदर्शन्याः निर्णायकौ डॉ. अजय कुमार मिश्रः,
पीजीटी, नवयुग विद्यालयः, भागलपुर तथा श्री
अम्बरीश वर्मा, टीजीटी, डिवाइन हैप्पी विद्यालयः,
भागलपुर, उपस्थितौ आस्ताम्। चित्रकलाप्रदर्शन्याः
निर्णायकौ श्री मनोज कुमार पण्डितः,
प्रख्यातमंजूषाकलाविशेषज्ञः, भागलपुर तथा श्री
ललित कुमार दासः, कलाकारः, बिहार-कृषि-
विश्वविद्यालयः, सबौर, भागलपुर इति आस्ताम्। सर्वैः
निर्णायकैः प्रदर्शितानां विज्ञानप्रतिरूपाणां, सारणीनां,
प्रयोगाणां तथा कलाकृतिनां, चित्राणां, हस्तशिल्पानां
च मुक्तकण्ठेन प्रशंसा कृता। ते उक्तवन्तः यत्
एतादृश्यः गतिविधयः विद्यार्थीनां सर्वाङ्गीणविकासे
महत्त्वपूर्णं भूमिकां वहन्ति तथा तान् आत्मविश्वासेन
अग्रे गन्तुं प्रेरयन्ति। विद्यालयस्य
विज्ञानशिक्षकशिक्षिकाः डॉ. चन्द्रहास भारती, सत्या
झा, अनुपम कुमारी च अवदन् यत् अस्यां प्रदर्शन्यां
तादृशानि अनेकानि प्रतिरूपाणि प्रदर्शितानि अभवन्
यानि व्यावहारिकक्षेत्रे समाजिकक्षेत्रे महत्त्वपूर्णानि सन्ति
, अपि च एतानि सर्वाणि आत्मनिर्भरभारतनिर्माणे
सहायकानि भवितुं शक्नुवन्ति। चित्रकलाप्रदर्शन्यां
विद्यालयस्य शिक्षकयोः श्री सुजीत कुमार मण्डलस्य श्री
अभिषेक कुमार शर्मणाश्च संयोजने मंजूषा-कला,
मधुबनी-चित्रकला, वेस्टर्न-आर्ट, हस्तकलान्तर्गते
राममन्दिरम्, कोणार्कमन्दिरम्,
विक्रमशिलाप्रतिरूपम्, घण्टाघरप्रतिरूपम्, मंजूषा-
प्रतिमा इत्यादीनि प्रतिरूपानि (मॉडल) छात्रैः प्रस्तुतानि।
अस्यां प्रदर्शन्यां बहवः अभिभावकाः अपि उपस्थिताः
भूत्वा छात्राणां उत्साहवर्धनं कृतवन्तः। कार्यक्रमस्य
अन्ते निर्णायकैः विद्यार्थिभ्यः उपयोगिनः उपदेशाः
प्रदत्ताः तथा तेषां उज्ज्वल-भविष्यस्य कामना कृता।
विद्यालयपक्षतः समेषां निर्णायकानां सम्मानम् अपि
अभवत्। अन्ते सर्वेषां कृते धन्यवादज्ञापनं जातम्।
कार्यक्रमस्य सफलसंचालने आशीष कुमार दासः,
प्रगति मिश्रा, रफत जहाँ खानम्, नरेन्द्र प्रकाश सिंहः,
आशुतोष कुमारः, डॉ. विमलेश झा, अभिनव कुमारः,
सुमन्त कुमार शर्मा, संजय कुमार झा, रीना कुमारी,
शैलेश कुमार सिंहः, मनोज कुमार मिश्रः, गवन्द
नारायण सिंहः, निशि भारती, स्वीटी दत्ता, श्वेता सिंह,
प्रेम नारायण कर्णः, प्रिया कुमारी, पूजा कुमारी,
अमरेश कुमार, संजय कुमार सिन्हा, डा सरिता कुमारी
इत्यादीनां सर्वेषां शिक्षक-शिक्षिकाणां शिक्षकेतर-
कर्मचारिणां च भूमिका प्रशंसनीया आसीत्।

हम्पी

कर्णाटकस्य बळ्ळारीमण्डले
विद्यमानं पम्पाक्षेत्रम् (हम्पी) होसपेटे
(०८३९४) विजयनगरसाम्राज्यस्य
राजधानी । ज्ञानस्य पीठं,
सांस्कृतिकस्थानं धार्मिकं च क्षेत्रम् ।
पम्पाक्षेत्रम् आधुनिककाले हम्पी इति
प्रसिद्धम् अस्ति । दक्षिणकाशी इति
च गौरवेण जनाः कथयन्ति ।
श्रीकृष्णदेवरायादीनां विजय-
नगरराजाणां प्रशासनं वैभवोपेतम्

आसीत् । हम्पी विरूपाक्षदेवालयः श्री ख्यातम् विजयनगरसाम्राज्यस्य
विद्यारण्येन स्थापितं राजधानी आसीत् । तुङ्गभद्रानदीतीरे
विजयनगरसाम्राज्यं कर्णाटके स्थितम् एतत् स्थानं कर्णाटकेतिहासे
साहित्यिकधार्मिक-प्रशासनिकदृष्ट्या एव महत्त्वपूर्णं स्थानम् आवहति ।
च अत्यन्तम् उत्तमम् आसीत् । इदानीमपि हम्पीक्षेत्रं विशिष्टमेव
पापपरिहारकं तीर्थक्षेत्रमिति च अस्ति । अत्र स्थितानां
यात्रिकानाम् आकर्षकम् एतत् स्थानं मातङ्गमौल्यवन्तहेमकूटपर्वतानां
तुङ्गभद्रानदीतीरे अस्ति । हम्पीति पौराणिकः आधारः अस्ति ।
शब्दस्य स्मरणेन प्राचीनस्य शिलाशासनानुसारम् एतत् पम्पाक्षेत्रम्
वैभवोपेतस्य विजयनगरसाम्राज्यस्य । अस्य होसपट्टण, विरूपाक्षपुर,
सुन्दरकल्पना मनसि भवति । हस्तिनापति, हम्पे, कुञ्जरकोपण,
पम्पाक्षेत्रं पूर्वं विजयनगरमिति विद्यानगर इत्यादिनामानि सन्ति ।

हिमसंस्कृतवार्ता: , ईदरधीरजः, हैदराबादः

संवादवार्ता:

नन्दिनी- नमो वः। अद्यतने वार्ता-कार्यक्रमे स्वागतं करोमि। नमस्ते काव्या।
काव्या- नमस्ते नन्दिनी! अद्य मया एका सुखावहा वार्ता पठिता। वैज्ञानिकैः अन्विष्टं यत् "देवाच्याः" (Theobromine) सेवनेन वार्धक्यं मन्दं भवति। इदं विशिष्टं तत्त्वं कृष्ण-कपिशसु (Dark Chocolate) लभ्यते इति तैः प्रमाणीकृतम्।
नन्दिनी- सत्यमेव, इयं वार्ता तु श्रवण-मधुरा। किन्तु मया अपरा अपि मस्तिष्कसम्बन्धिनी वार्ता अधीता। चिन्ता-ग्रस्तेषु जनेषु "पित्याः" (Choline) अभावः प्रायशः भवति इति गवेषकैः लक्षितम्।
काव्या- नूनम्, "पित्याः" अभावः क्लेशकरः इति मया अवगतम्। किन्तु खगानां लोके अपि आश्चर्यं दृष्टम्। शुक्रैः मित्रतायाः विचित्रः नियमः दर्शितः। तैः झटिति मित्रता न कृता, अपि तु शनैः शनैः विश्वासः अर्जितः।
नन्दिनी- युक्तं उक्तम्। तैः खगैः अपि धीरता आवरिता। किन्तु गगने अन्यत् महत् आश्चर्यं कृतम्। खगोलविद्भिः एकं कृष्ण-विवरं प्रेक्षितम्। तस्मात् विवरात् प्रकाश-वेग-कल्पाः वाताः केषुचित् होरासु एव उत्पादिताः इति तैः दृष्टम्।
काव्या- अहो! गगनस्य लीला विचित्रा। किन्तु भूमेः अधः अपि तैः किमपि अद्भुतं दृष्टम्। "अदृश्य-कणाः" परमाणुं परिवर्तयितुं शक्नुवन्ति इति तैः प्रमाणीकृतम्।
नन्दिनी- इदं तु अतिगहनम्! इदानीं, अन्ते एका हितकरी वार्ता। बहु-कालं यावत् आसने उपवेशनं हानिकारकम्। किन्तु, "फल-सान्नेयं" युक्तानि खाद्यानि तस्य दोषं नाशयन्ति इति ज्ञातम्। अस्तु, समयः समाप्तः। पुनर्मेलिष्यामः!

परिपक्वता

परिपक्वतायाः अर्थः अस्ति- यदा भवन्तः जगतः परिवर्तनं त्यक्त्वा स्वयमेव परिवर्तनं आरभन्ते।
परिपक्वतायाः अर्थः- जगत् यथावत् स्वीकुर्वन्ति।
परिपक्वतायाः अर्थः- प्रत्येकं व्यक्तिः स्वस्थाने सम्यक् अस्ति इति भवन्तः अवगच्छन्ति। परिपक्वतायाः अर्थः- यदा भवन्तः ग्रहणात् अधिकं दातुं विश्वसन्ति।
परिपक्वतायाः अर्थः- यदा भवतः सम्बन्धेभ्यः किमपि अपेक्षा नास्ति परन्तु त्यागस्य भावना स्वीकरोति।
परिपक्वतायाः अर्थः- भवन्तः जानन्ति यत् भवतः आत्मिकसुखं किम् अस्ति। तथैव यदा त्वं आवश्यकतायाः तथा च लोभस्य भेदं अवगच्छसि।
परिपक्वतायाः अर्थः- यदा त्वं कस्यचित् निष्पक्षभावेन प्रशंससि। अन्तिमतः अतीव महत्त्वपूर्णम्- "आन्तरिकसुखस्य सम्बन्धः भौतिक सुखेन सह न योज्यते।"

डा वर्षा प्रकाश टोणगांवकर ©
पुणे / महाराष्ट्रम्